יש מותרות פרק תשיעי יבמות

ואימא פרט להפרת נדרים. פי' נקונטו' דלא תימא כי היכי דלענין תרומה הדרא למילתא קמייתא הדרא נמי לענין נדרים ולפי טעם זה היה נראה דפריך אכל נשואה אפילו נכנסה לחופה ונבעלה דלא נתארמלה תיהדר למילתא קמייתא ועל זה ל"ל הא כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דמשמע דפסיעה לי' בלא שום דרשה שמוציאה מכלל אב ומכלל בעל ולא הדרא ולא מיצטריך ליה קרא אלא למסר האב לשלוחי הבעל דסלקא דעתך דתיהדר משום דאכתי לא נשאה: **אלמנה** וגרושה מה תלמוד לומר. תימה דמיצטריך לכדדרשינן בפרק בתרא דנדרים (דף פח:): **היאך** אני קורא. היכא דנתארמלה או נתגרשה הוא דמיצטריך קרא שאין האב יכול להפר דה"א שתועיל כאן חזרה הואיל ולא היתה כאן יציאה גמורה אבל כל זמן שלא נתארמלה פסיעה דאין יכול להפר מכיון שמסר האב לשלוחי הבעל בלא אמר קרא דמלזנות בית אביה נפקא כתובות כפ' נערה (דף מח:) כדדרשי' התם פרט לשמסר האב לשלוחי הבעל ונדרים נמי גמרי' מהתם: **התם** בתיבי מיעוטי הבא לא בתיבי מיעוטי. תימה לר"י בשלמא לכל הנך אמוראי דדרשי משאר קראי דכתיב בהו אביה אתי שפיר דמיעוטי כתיב גבי אביה דוקא אבל לרבינא בר שילא דדרים מהא בתרומת הקדשים מאי משמע דההיא בחזרת לבית אביה מיירי וי"ל כיון דכתב ריבה דקרא ובת איש כהן נראה דבחזרת לרשות אביה מיירי ומיהו קשה למאן דדרים מלחם ולא מבשר דלגבי בנה נמי כתיב ילדי ביתו הם יאכלו בלחמו ודרשינן (לעיל דף מז.) ילוד מאכיל והוה לן למימר בלחמו ולא בבשרו:

הדרן עלך יש מותרות

גבוה קא זכו ורבא אמר [1]ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו אתה ובניך ובנותיך אתך בזמן שאתך אמר רב אדא בר אהבה תנא כשהיא חוזרת לבית אביה חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק [2]בשביל בנה חוזרת אף לחזה ושוק אזל רב מרדכי אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר מהיכא קא מתרביא מובת מי עדיפא לה מינה התם בתיבי מיעוטי הבא לא בתיבי מיעוטי: בת כהן שנשאת לישראל וכו': ת"ר ושבה אל בית אביה פרט [3]לשומרת יבם כנעוריה [4]פרט למעוברת והלא דין הוא ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוטרה מן היבום עשה עובר כילוד מקום שעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מן התרומה אינו דין שנעשה עובר כילוד לא מה לי עשה עובר כילוד לענין יבום שהרי עשה מתים כחיים נעשה עובר כילוד לענין תרומה שלא עשה מתים כחיים ת"ל כנעוריה פרט למעוברת ואיצטריך למכתב (6) מעוברת ואיצטריך למכתב וזרע אין לה [5]דאי כתב רחמנא וזרע אין לה מעיקרא חד גופא והשתא תרי גופי אבל מעוברת דמעיקרא חד גופא והשתא חד גופא אימא תיכול צריכא ואי כתב רחמנא מעוברת דמעיקרא גופא חוורת. בת כהן. אכל בת ישראל החוזרת לאכול בתרומה כשביל בנה כגון ילדה מכהן וניסת לישראל ומת וחוזרת אף לחזה ושוק דגבי בת כהן כתיבי מיעוטי: **פרט לשומרת יבם.** שאינה חוזרת לבית אביה דהא אגידא ביה: **כנעוריה.** בזמן שהיא ריקנית כעין נעוריה פרט למעוברת: **והלא דין הוא.** ולמה לי קרא ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן שני ניסת לאחד וילדה לו ומת וניסת לאחר ומת בלא בנים לריכה ייבום ולא פטרה ולד שיש לה מן הראשון: **עשה עובר כולד.** שאם היתה מעוברת פטורה דכתיב (דברים כה) כן אין לו עיין עליו בכל עניינים: **מקום שעשה ולד כו'.** בת כהן שניסת לישראל וילדה לו ומת וניסת לאחר ומת בלא בנים עדיין היא אסורה בתרומה משום ולד מן הראשון דהא כתיב וזרע אין לה והרי יש לה: **לענין ייבום שהרי עשה מתים כחיים.** מת בעלה ואח"כ מת בנה הרי הוא כחי ואינה חוזרת להתייבם כדאמרן בשמעתין [ע"ב] דרכיה דרכי נועם: **לענין תרומה שלא עשה מתים כחיים.** בת כהן שילדה מישראל ומת בעלה ואח"כ בנה חוזרת לבית אביה. וכולהו נפקי מקראי בשמעתין [ע"ב]: **ואיצטריך למכתב כנעוריה.** למעוטי מעוברת ואיצטריך למיכתב וזרע אין לה ולד ילוד: סריקא

הראשון כיון כח עליה קודם שנתגרשה דהא גירושי הבני כיון לאחר שנתגרשה מן הבני כיון דבכל ענין הוי הולד ממזר מעשם קנס: **וריבלא** משום דלשמיתין ולשמיתה כהולדה דמיא. וה"ה ומעיקרא מאי ס"ד דבכי לריכיה דעד ג' מהימן מאי אמר' אמ' מהימן אפי' אמ' מיגי ידע מהימן. וי"ל דאה"נ דלשמיתין לגי דוקא אלא ה"כ אמ' מיגי ידע מדנקט ריבלא אימר לא אכלתי. משמע דוקא משום דלא (אמר) אכלתי דקאמר דידע שפיר דלא אכל והשתא קא אמר דקאמר דהילמא משום דלשמיתין והא דנקט ריבלא אגב לא אכלתי לא ידעתי שלאכלתי: רבי מאיר מחייב. וה"ת מאי מיגיה שיך כמה אלא אמרי' מיני תנאות ולשמות אין ממבכנין אותן. וי"ל כ"מ היכא שהוא מוכה שהוא מוכה מייב ישלם דהא לכפרה אתו. אבל הכא שאומר לאיני מייב ולאי לא יפרע אם לא משכנו: **אם** ילוה לגמ' מוכ' ביתיו. והמם פרץ מאי מגו היא אלא אין אדם מבים עלמו רשע. ומשני דר"ל דמתבלגן דבריה לאמרי' דר"ל לא אכלתי שונא אלא מוכ'. וה"ת ומשלגן ליה. וי"ל דעביד אינים דמכסי חטאיה דבדמיה אמרי נשו פקע בסוי חטאה:

[1] עי' לקמן ע"ב מתנ' מד מקמאי שלאריך ג"כ כזה.

מסורת הש"ס

(א) (לעיל פח: פט.), מנחות כה. קדושין סט., (ב) (לעיל מ., ג) נ"ז שם (ד) מנחות מט., ה) נדה מד., ו) ס"א כשפר.

תורה אור השלם

1. וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל ובל זר לא יאכל בו: ויקרא כב יג
2. וכת כהן כי תהיה לאיש זר הוא בתרומת הקדשים לא תאכל:
ויקרא כב יב
3. ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה:
במדבר ל י
4. ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור אתה ובניך ובנותיך אתך כי חק וחק בניך נתנו מזבחי שלמי בני ישראל: ויקרא י יד

הגהות הב"ח

(א) נמ' למכתב כנעוריה למעוטי מעוברת ואיצטריך וכו' אין לה למעוטי ולד דלא כתב רחמנא מי לה דמעיקרא: (ב) רש"י ד"ה בת כהן וכו' לה ישראל מדקאמר:

מוסף רש"י

כשהיא חוזרת. לבית אביה כמיתת הבעל וחזרה אין לה, חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק, של שלמים לאכול כשאר אחיות האוכלות, כדכתיב (ויקרא י) אתה ובניך ובנותיך (לעיל פח.). ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה מה ת"ל, למה הוצרך לכתוב יקום עליה, וכי מי יפר לה, הכא לא נאמרו מפרים אלא אביה בתחו כך שלא ינסה, ובעלה משניסה, הו שנתארמלה תנשיסת מוצא מכלל אב ומכלל בעל (כתובות נח.). אלא הרי שמסר האב כו'. בלומר לא בא המתיר לאלמנה וגרושה מן נשואין, דהא כתיב בה אם בית אישה נדרה אישה ישיריהו יהרי אין אישה קיים, אלא לאלמנה ע"י מפרית אלא שעד עכשיו לא פירשו לך המתרים אלא מפסק נדרה בבית אביה ומפסק נדרה בבית אישה, חי שנדרה מדרך משמקרה לשלחין אין אני יודע איזהו אני קורא בה אם בית אביה אם בית אישה, לשיכן בא כתוב זה ולמדך שלא תקרא לה בית אביה אלא בתריקנה דשות לאב כמיתתו של בעל ושוב אינו יכול לסבר (שם).

הדרן עלך יש מותרות

מ) [1]ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו. דפסיל לה לוי: **גמ' דהדרא אכלה משום בנה.** דקתני מתניתין גבי בת ישראל מת בנה מלוי תאכל בתרומה כשביל בנה: **מגלן.** דזרה האוכלת כשביל בנה וניסת לזר ומת שמוזרת ואוכלת: **בת וכת.** וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה (ויקרא כב): **כרבי עקיבא דדרים ווי.** בפרק ד' מיתות (סנהדרין נא:) א"ל ר"ע ישמעאל אמי בת וכת אני דורש: **כוליה קרא וכת יצירא הוא.** דכתיב לעיל מיניה וכת כהן כי תהיה לאיש זר וסמיך ליה וכת כהן כי תהיה אלמנה ומלי למיכתב וכי תהיה אלמנה וגרושה ואלא ידענא דבכת כהן משמעי דהא מינה סליק: **כשהיא חוזרת כו'.** אקרא קאי וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה כשהיא חוזרת לבית אביה דמתניתין גבי בת דמתניתין חוזרת אף לחזה ושוק כדאמר לקמן: **כמורס מן הקדשים.** חזה ושוק מדהוה מלי למכתב בקדשים וכתב בתרומת למורס הוא דאתא והאי לא תאכל לעולם הוא ולא תימא ביושבת תחת בעלה ישראל דמשמע קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר כו' דהא אוקימנא להאי קרא בפרק אלמנה (לעיל פח.) בנבעלה לפסול לה כגון נתין וממזר וחלל שפסול עולמית וכהנת דמנסבא לזר ולא אכלה מוסבה אל בית אביה ילפינן מכלל דמעיקרא לא אכלה ומילתיה דרב אסדא מבתרומת נפקא דא"כ דכולה קרא לנבעלה לפסול לה אתא ליכתוב בקדשים לא תאכל מאי בתרומת שמע מינה הכי קאמר יש לך אמת שאוכלת בקדשים כגון תרומה ואינה אוכלת במורס ואי זו זו אחרת דסמיך לה וכת כהן כי תהיה אלמנה והכי תריצנא להא מילתא בפרק אלמנה (לעיל דף פח:): **מלחם ולא כל לחם פרט לחזה ושוק.** והאי לחם כל מאכל משמע כדכתיב (דניאל ה) בלשצר מלכא עבד לחם רב הילכך איצטריך מיעוטא: **ואימא פרט להפרת נדרים.** ולא תימא כי היכי דלענין תרומה הדרא למילתא קמייתא תיהדר נמי לענין נדרים: **מוגלה מכלל אב כו'.** ומי יפר לה: **כיש אביה של זו.** הואיל ולא יתה לגמרי ויכול האב להפר: **או כיש בעלה של זו.** והרי היא [2]נשאה אלמנה ואין האב מפר לכך יצא מקרא הזה לומר לך כיון שיצתה כו': תרומה היא קטיה להכניס שאינה שירי שלמן מלך אבל שירי קדשים הרי הן כמשאת מאת פני אלהים שהן שירי שלמנו: **כשהיא חוזרת.**

ואימא פרט להפרת נדרים. פי' נקונטו' דלא תימא כי היכי דלענין תרומה הדרא למילתא קמייתא הדרא נמי לענין נדרים ולפי טעם זה היה נראה דפריך אכל נשואה אפילו נכנסה לחופה ונבעלה דלא נתארמלה תיהדר למילתא קמייתא ועל זה ל"ל הא כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דמשמע דפסיעה לי' בלא שום דרשה שמוציאה מכלל אב ומכלל בעל ולא הדרא ולא מיצטריך ליה קרא אלא למסר האב לשלוחי הבעל דסלקא דעתך דתיהדר משום דאכתי לא נשאה: **אלמנה** וגרושה מה תלמוד לומר. תימה דמיצטריך לכדדרשינן בפרק בתרא דנדרים (דף פח:): **היאך** אני קורא. היכא דנתארמלה או נתגרשה הוא דמיצטריך קרא שאין האב יכול להפר דה"א שתועיל כאן חזרה הואיל ולא היתה כאן יציאה גמורה אבל כל זמן שלא נתארמלה פסיעה דאין יכול להפר מכיון שמסר האב לשלוחי הבעל בלא אמר קרא דמלזנות בית אביה נפקא כתובות כפ' נערה (דף מח:) כדדרשי' התם פרט לשמסר האב לשלוחי הבעל ונדרים נמי גמרי' מהתם: **התם** בתיבי מיעוטי הבא לא בתיבי מיעוטי. תימה לר"י בשלמא לכל הנך אמוראי דדרשי משאר קראי דכתיב בהו אביה אתי שפיר דמיעוטי כתיב גבי אביה דוקא אבל לרבינא בר שילא דדרים מהא בתרומת הקדשים מאי משמע דההיא בחזרת לבית אביה מיירי וי"ל כיון דכתב ריבה דקרא ובת איש כהן נראה דבחזרת לרשות אביה מיירי ומיהו קשה למאן דדרים מלחם ולא מבשר דלגבי בנה נמי כתיב ילדי ביתו הם יאכלו בלחמו ודרשינן (לעיל דף מז.) ילוד מאכיל והוה לן למימר בלחמו ולא בבשרו:

הדרן עלך יש מותרות

גבוה קא זכו ורבא אמר [1]ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו אתה ובניך ובנותיך אתך בזמן שאתך אמר רב אדא בר אהבה תנא כשהיא חוזרת לבית אביה חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק [2]בשביל בנה חוזרת אף לחזה ושוק אזל רב מרדכי אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר מהיכא קא מתרביא מובת מי עדיפא לה מינה התם בתיבי מיעוטי הבא לא בתיבי מיעוטי: בת כהן שנשאת לישראל וכו': ת"ר ושבה אל בית אביה פרט [3]לשומרת יבם כנעוריה [4]פרט למעוברת והלא דין הוא ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוטרה מן היבום עשה עובר כילוד מקום שעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מן התרומה אינו דין שנעשה עובר כילוד לא מה לי עשה עובר כילוד לענין יבום שהרי עשה מתים כחיים נעשה עובר כילוד לענין תרומה שלא עשה מתים כחיים ת"ל כנעוריה פרט למעוברת ואיצטריך למכתב (6) מעוברת ואיצטריך למכתב וזרע אין לה [5]דאי כתב רחמנא וזרע אין לה מעיקרא חד גופא והשתא תרי גופי אבל מעוברת דמעיקרא חד גופא והשתא חד גופא אימא תיכול צריכא ואי כתב רחמנא מעוברת דמעיקרא גופא חוורת. בת כהן. אכל בת ישראל החוזרת לאכול בתרומה כשביל בנה כגון ילדה מכהן וניסת לישראל ומת וחוזרת אף לחזה ושוק דגבי בת כהן כתיבי מיעוטי: **פרט לשומרת יבם.** שאינה חוזרת לבית אביה דהא אגידא ביה: **כנעוריה.** בזמן שהיא ריקנית כעין נעוריה פרט למעוברת: **והלא דין הוא.** ולמה לי קרא ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן שני ניסת לאחד וילדה לו ומת וניסת לאחר ומת בלא בנים לריכה ייבום ולא פטרה ולד שיש לה מן הראשון: **עשה עובר כולד.** שאם היתה מעוברת פטורה דכתיב (דברים כה) כן אין לו עיין עליו בכל עניינים: **מקום שעשה ולד כו'.** בת כהן שניסת לישראל וילדה לו ומת וניסת לאחר ומת בלא בנים עדיין היא אסורה בתרומה משום ולד מן הראשון דהא כתיב וזרע אין לה והרי יש לה: **לענין ייבום שהרי עשה מתים כחיים.** מת בעלה ואח"כ מת בנה הרי הוא כחי ואינה חוזרת להתייבם כדאמרן בשמעתין [ע"ב] דרכיה דרכי נועם: **לענין תרומה שלא עשה מתים כחיים.** בת כהן שילדה מישראל ומת בעלה ואח"כ בנה חוזרת לבית אביה. וכולהו נפקי מקראי בשמעתין [ע"ב]: **ואיצטריך למכתב כנעוריה.** למעוטי מעוברת ואיצטריך למיכתב וזרע אין לה ולד ילוד: סריקא

הראשון כיון כח עליה קודם שנתגרשה דהא גירושי הבני כיון לאחר שנתגרשה מן הבני כיון דבכל ענין הוי הולד ממזר מעשם קנס: **וריבלא** משום דלשמיתין ולשמיתה כהולדה דמיא. וה"ה ומעיקרא מאי ס"ד דבכי לריכיה דעד ג' מהימן מאי אמר' אמ' מהימן אפי' אמ' מיגי ידע מהימן. וי"ל דלשמיתין לגי דוקא אלא ה"כ אמ' מיגי ידע מדנקט ריבלא אימר לא אכלתי. משמע דוקא משום דלא (אמר) אכלתי דקאמר דידע שפיר דלא אכל והשתא קא אמר דקאמר דהילמא משום דלשמיתין והא דנקט ריבלא אגב לא אכלתי לא ידעתי שלאכלתי: **רבי מאיר מחייב.** וה"ת מאי מיגיה שיך כמה אלא אמרי' מיני תנאות ולשמות אין ממבכנין אותן. וי"ל כ"מ היכא שהוא מוכה שהוא מוכה מייב ישלם דהא לכפרה אתו. אבל הכא שאומר לאיני מייב ולאי לא יפרע אם לא משכנו: **אם** ילוה לגמ' מוכ' ביתיו. והמם פרץ מאי מגו היא אלא אין אדם מבים עלמו רשע. ומשני דר"ל דמתבלגן דבריה לאמרי' דר"ל לא אכלתי שונא אלא מוכ'. וה"ת ומשלגן ליה. וי"ל דעביד אינים דמכסי חטאיה דבדמיה אמרי נשו פקע בסוי חטאה:

[1] עי' לקמן ע"ב מתנ' מד מקמאי שלאריך ג"כ כזה.

עין משפט נר מצוה

כה א מי' פ"ו מהל' תרומות הלכה ה טו"ר ד' סי' שלא:
כו ב מי' שם הלכה יג והלכה ח:
כז ג מי' שם הל' יח:
כח ד ה מי' שם הל' יח:
כט ו טוש"ע י"ד סימן רלד סע"ף יב:
ל ז מי' פ"ו מהל' תרומות הלכה יח ועי' כל"מ:
לא ח מי' שם פ"ח הלכה ה:
לב ט מי' שם הל"ב:

תוספות ישנים

בשורש מן הקדשים לא תאכל מדלא כתיב בקדשים וכתיב בתרומת הקדשים משמע כמורס מן הקדש' וה"ל דהייני דוקא בעולה לאיש זר לא תאכל דהכי כתיב בקרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר וגו' אבל כי נגרשה אי מת תאכל דהא מלאים זר דהכא שמעינן כי נבעלה לנתין ולממזר פסלה לעולם והא דלא אכלה אף בתרומה דבית אביה ביושבת תחת בעלה נפקא לן מדכתיב ובת כהן כי תהיה מכלל דמעיקרא לא אכלה וא"כ לא שמעינן ליה מהכא דלא תאכל בחזה ושוק בעודה לאיש זר דהא אף בתרומה דבעלמא לא אכלה מקרא דובת כהן כי תהיה כנעוריה וא"כ קרא דבתרומת קדשים לא תאכל לא תאכל מירי דאתרמרינן נבי יבום פי' דנעשה מתים כחיים משום דלריכה דדכי נעשה ומפרש"י הא דכתיב ובן אין לו בן בשעת מיתה אבל אם יש לו בן בשעת מיתה יתמת מהני כחיים לפוטרה מן היבום כמו כן נימא לגבי תרומה מק"ו ונפרש וזרע אין לה זרע בשעת מיתה אבל כי יש לה זרע בשעת מיתה מן הזר אע"ג דמת אח"כ לא תשוב לתרומת בית אביה. וי"ל שאני התם גבי יבום דגלי קרא דכתיב דלריכה דדכי נעשה ומפרש לקרא מפשטיה אבל גבי תרומה אין לנו מק"ו להוציא קרא מפשטיה דפשטיה משמע חרש אין לה כל זמן שאין לה זרע אחיר. עוד נראה לרש"י דדוקא גבי יבום משמע שפיר קרא ובן אין לו בשעת מיתה דהא כתיב כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו בשעת מיתה ואם יש לו בשעת מיתה אין זה בן אין לו כי מת. אבל גבי תרומה בדידה הא עליה הכתוב וא"כ משמע בכל מת שלא יהיה לה זרע תשוב לתרומת בית אביה דהא בכל עת שמת זרעה נשאר אלמנה וגרושה חרש אין לה ובהכי אמר קרא דמיכל בתרומה דבי נשא כ"ש לרש"י:

הא וכי' ממזר מזה ומזה. הרב ר' אליעזר הזקן היה ר"ל הא דקאמר כמחני' הולד משני הוי ממזר הייני דוקא בשכא עליה קודם שנתגרשה מן הראשון אבל אם נתגרשה ובא אליה הבני אחרי כן לא הוי הולד ממזר. וי"ל לא אלא לה"ר כיון דאין לאחר מן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com